

Sprekers Dag 1:

11u “Politieke gedachten - dilemma’s en ontwikkelingen rond Engels in het hoger onderwijs”

Paul van Meenen (Eerste Kamerlid, voorzitter D66-fractie)

De heer van Meenen zal voor de vuist weg spreken

Paul van Meenen is sinds juni 2023 voorzitter van de D66-fractie in de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Hiervoor was hij bijna 11 jaar lang Tweede Kamerlid voor D66, met de portefeuille primair onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs. Zijn politieke hoogtepunt was het ontwikkelen van de onderwijsvisie, die inmiddels ook echt realiteit is geworden en op verschillende scholen wordt uitgevoerd. Voordat Paul van Meenen de overstap maakte naar de landelijke politiek, werkte hij in het voortgezet onderwijs als leraar wiskunde, rector en bestuursvoorzitter.

+++++

11u30 “Taalbeleid aan de Vlaamse universiteiten”

Kristiaan Versluys (voormalig Directeur Onderwijs, Universiteit Gent)

Samenvatting: In deze lezing zal de taalregeling en het taalbeleid in Vlaanderen worden belicht en vergeleken met de toestand in Nederland. Deze vergelijking is meer dan ooit relevant, aangezien het debat in Vlaanderen in sterke mate wordt beïnvloed door de toestand in Nederland, terwijl ook in de hoog oplopende controverse in Nederland vaak naar de situatie in Vlaanderen wordt verwezen.

Tevens zal aandacht worden besteed aan de aanbevelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, waarin gepleit wordt om de restrictieve en louter rekenkundige benadering van de taalwetgeving in Vlaanderen te vervangen door de verplichting om per instelling, als deel van de kwaliteitszorgcyclus, een expliciet en gedifferentieerd taalbeleidsplan voor te leggen. Daarin moet de zorg voor het Nederlands als drager van academische kennis in balans worden gebracht met legitieme aspiraties op gebied van internationalisering (inclusief een doelgericht aanbod van Engelstalige opleidingen).

Kristiaan Versluys is emeritus hoogleraar Engelse en Amerikaanse Letterkunde van de Universiteit Gent, voormalig Directeur Onderwijs aan zijn alma mater en voormalig voorzitter van de Raad Hoger Onderwijs binnen de VLOR (Vlaamse Onderwijsraad). Hij leidde de werkgroep die in 2013, 2015 en 2017 de adviezen over taalbeleid van de Raad Hoger Onderwijs formuleerde. Hij is tevens medeauteur van het rapport [Language Matters. Taalgebruik en taalbeleid aan de Vlaamse universiteiten](#) (KVAB standpunt 2022).

+++++

12u “Taalbeleid en meertaligheid aan de Universiteit Utrecht, in landelijk perspectief”

Peter Schrijver (Departement Talen, Literatuur en Communicatie, Universiteit Utrecht)

Samenvatting: Gedurende het laatste decennium heeft het Nederlandse universitaire landschap de ene na de andere fundamentele verandering laten zien ten aanzien van internationalisering van wetenschappelijke staf en studentenpopulatie. Van ongebreidelde internationalisering gingen we in korte tijd naar gereguleerde internationalisering (wetvoorstel Taal en Toegankelijkheid, december 2019) en nu, met het wetsvoorstel Internationalisering in Balans in een politiek anti-internationaliseringsklimaat, naar een situatie waarin bacheloropleidingen vrijwel allemaal zullen moeten worden aangeboden in het Nederlands.

In zo’n dynamisch landschap is het niet eenvoudig voor een universiteit om een consistent taalbeleid te voeren. Toch is dat wel de ambitie geweest van de Universiteit Utrecht toen die in 2019 begon met een drastische herziening van haar taalbeleid, waarin een visie op wat de universiteit wil zijn gecombineerd werd met een uitwerking van de praktische zaken die goed geregeld moeten zijn om die visie te realiseren. In plaats van te wachten op wat de wetgever van universiteiten zou eisen, hebben we in ons *Taalbeleid Universiteit Utrecht* getracht het initiatief naar ons toe te trekken, ook om te laten zien dat een universiteit op het gebied van internationalisering zichzelf wel degelijk kan reguleren.

De voordracht schetst in hoeverre het gelukt is om het initiatief te pakken en te houden en in hoeverre de universiteit toch ook een speelbal is en blijft van politieke golfbewegingen die hun beslag krijgen in nationale wetgeving.

Peter Schrijver is als hoogleraar verbonden aan de Universiteit Utrecht en is gespecialiseerd in Keltische talen. Hij was tot 2020 onderwijsdecaan bij de faculteit Geesteswetenschappen. Momenteel is hij hoofd van het Departement Talen, Literatuur en Communicatie (TLC). Hij houdt zich als bestuurder ook bezig met taalbeleid (bv. het gebruik van het Nederlands of Engels in het onderwijs), in opdracht van het College van Bestuur.

+++++

14u “Talenbeleid aan de UGent”

Mieke Van Herreweghe (Vice-rector Universiteit Gent)

Samenvatting: De Universiteit Gent (UGent) heeft een structureel talenbeleid als onderdeel van haar onderwijsbeleid, gericht op het versterken van academische taalvaardigheden bij studenten en docenten. Sinds 2014 werkt een werkgroep Talenbeleid, bestaande uit taalexperts en vertegenwoordigers van elke faculteit, aan het evalueren en ontwikkelen van taalondersteuningsinitiatieven. De Talenbeleidsnota van 2017 richt zich op de onderwijstalen Nederlands en Engels en formuleert strategische doelen voor taalontwikkeling. In het academiejaar 2024-2025 wordt deze nota geüpdatet om in te spelen op nieuwe uitdagingen, zoals de keuze van de onderwijstaal en het gebruik van generatieve AI in academisch schrijven en andere taken.

Voor de keuze van de onderwijstaal zullen we ons inspireren op het standpunt van de KVAB “*Language Matters. Taalgebruik en taalbeleid aan de Vlaamse universiteiten*” geschreven door Kristiaan Versluys en Godelieve Laureys. Wat AI betreft, wordt het leren omgaan met generatieve AI aangemoedigd bij allerlei schrijftaken, inclusief de masterproef. Uiteraard heeft dit een grote

impact op het onderwijs want bepaalde talige competenties kunnen moeilijk(er) worden aangeleerd en geëvalueerd in een niet-gecontroleerde setting. Daarom is er een duidelijke shift naar meer mondelinge toelichting als toetssteen voor analytische en synthetische vaardigheden. Nieuwe trainingen voor docenten en begeleiding voor studenten zullen daarom AI-gebruik integreren. Daarnaast wil de UGent evolueren van een eentalig naar een meertalig beleid, waarin meertaligheid erkend en bevorderd wordt als onderdeel van inclusieve onderwijsstrategieën. Dit moet leiden tot een betere in-, door- en uitstroom van studenten die een andere moedertaal hebben dan de onderwijstalen Nederlands of Engels. Op die manier blijven we streven naar een geïntegreerde aanpak binnen het onderwijsbeleid, met raakvlakken tussen taal, AI en diversiteit.

Mieke Van Herreweghe is hoogleraar Engelse taalkunde. Als vicerector van de Universiteit Gent bepaalt zij mee het beleid. Zij is tevens voorzitter van de [Raad Hoger Onderwijs](#) binnen de VLOR (Vlaamse Onderwijsraad). Haar onderzoeksinteresses liggen in de diachrone taalkunde enerzijds en Vlaamse Gebarentaal anderzijds.

+++++

14u30 “*Termportalen – a strategic language policy tool to combat domain loss in Norwegian higher education*”

Marita Kristiansen (universitair hoofddocent aan de Universiteit van Bergen (Noorwegen))

Abstract: As in other European countries, Norway experiences an ever-increasing use of English in higher education. Several language policy measures and legislative actions have been taken to combat this threat from English and to encourage the use of Norwegian. Such measures include a recent national action plan on Norwegian LSP in academia launched in June 2023.

Parallel terminology is here essential, and therefore a national terminological infrastructure, called *Termportalen*, has been set up at the University of Bergen with joint funding from the Ministry of Education and Research and the Ministry of Culture and Equality. A goal is to establish terminology groups across domains that are relevant for higher education to ensure the availability of both Norwegian and English terminology to language users such as students, researchers, teachers, translators and to society at large.

The action plan has measures that give *Termportalen* the responsibility to develop a model for Norwegian terminology management in collaboration with universities and university colleges. In my presentation I will outline the language policy measures that have been taken nationally and present *Termportalen* and as a tool to combat domain loss in Norwegian higher education.

References

Ministry of Education and Research & Ministry of Culture and Equality. 2023. *Frå ord til handling. Handlingsplan for norsk fagspråk i akademien* [From words to action. Action plan on Norwegian LSP in academia, <https://shorturl.at/s6ml7>.

Kristiansen, Marita. 2014. Domain loss. On parallel language use, language policy and terminology. In Ruijsendaal, Els and Cornelia Wermuth (eds.). *TiNT-dag 2013*. Academia Press 2014, 9–25.

Termportalen.no, <https://www.uib.no/ub/fagressurser/spesialsamlingene/121707/termportalen>

Marita Kristiansen is universitair hoofddocent aan de Universiteit van Bergen (Noorwegen) en technisch manager van [Termportalen](#), een nationaal portaal voor terminologie. Het terminologieportaal biedt gratis toegang tot Noorse terminologie op een groot aantal vakgebieden via een gemeenschappelijke zoekmotor.

+++++

15u35 Panel/debat

Bas van Eerd houdt zich ruim vijftien jaar bezig met het vormgeven en uitvoeren van taalbeleid in het (hoger) onderwijs. Hij was voorzitter van het Nederlands-Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs en heeft veel contacten op verschillende Nederlandse en Vlaamse hogescholen en universiteiten. Van huis uit is hij leraar Nederlands en taalwetenschapper en in die hoedanigheid probeert hij telkens de vertaalslag te maken van de wetenschap naar de onderwijspraktijk. Momenteel is Bas ook verbonden aan de lerarenopleiding Nederlands van de Hogeschool van Amsterdam.

Leonie Wulftange behaalde haar master Meertaligheid en taalverwerving aan de Universiteit van Utrecht. Sinds 2018 werkt zij als beleidsadviseur onderwijs bij het Algemeen Secretariaat van de Taalunie. In die functie werkt ze aan projecten waarbij het concept “taalcompetentie” centraal staat. Leonie schreef mee aan de publicatie [Taalcompetent in het hoger onderwijs](#) waarin aspecten van taalcompetentie worden beschreven die voor studenten van alle opleidingen in het hoger onderwijs relevant zijn.

+++++

+++++

Sprekers Dag 2:**10u35 “Hoe meer Engels, hoe meer Nederlands! Meertaligheid in het hoger onderwijs eindigt niet bij een succesvolle taaltest.”****Godelieve Laureys (Universiteit Gent)**

Deze lezing gaat in op de taalkundige aspecten van het debat over de positie van het Engels in het hoger onderwijs en meer in het algemeen op de uitdagingen van meertaligheid aan onze universiteiten.

Dat meertalig onderwijs een verrijking is voor de studenten staat buiten kijf. Meertaligheid is echter geen vrijblijvend en ook allerminst een gratis verhaal. Onderzoeksresultaten wijzen uit dat er meer tijd en inspanning moet geleverd worden door docenten en studenten bij onderwijs in een vreemde taal. De vereiste taalvaardigheid en didactische onderlegdheid mogen niet worden onderschat: naast kennis van de taal ook interculturele competentie en didactiek voor gedifferentieerde doelgroepen. Over de impact van het Engels op de kwaliteit van het onderwijs is veel onderzoek verricht binnen de cognitieve en de experimentele psychologie en binnen de onderwijskunde. Verschillende inzichten worden tegenover elkaar gesteld.

Voorts wordt stilgestaan bij de maatschappelijke impact van de toename van het Engelstalig aanbod in het hoger onderwijs. Vanuit onderwijseconomische en -sociologische invalshoek wordt gewezen op het gevaar dat een uitbreiding van het Engels in het onderwijs drempelverhogend werkt voor sociaal zwakkeren en leidt tot een democratisch deficit. Ook de inzetbaarheid van afgestudeerden op de arbeidsmarkt krijgt aandacht.

Een steeds terugkerend argument in het debat is de stelling dat het toenemend gebruik van het Engels een bedreiging vormt voor het behoud en de verdere ontwikkeling van het Nederlands als academische taal. De onderliggende gedachte is dat het Nederlands door het Engels wordt ‘aangetast’ en dat dit op termijn leidt tot statusverlies of zelfs teloorgang van het Nederlands. De begrippen lingua franca, taalbeïnvloeding, domeinverlies en “halfstaligheid” worden uitgediept.

De noodzaak van een expliciet taalbeleid op het niveau van de instelling als onderdeel van de interne kwaliteitszorg wordt bepleit. Dit beleid moet de drie kerntaken van de universiteiten omvatten: onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

Godelieve Laureys is emeritus hoogleraar Scandinavistiek en Noord-Europakunde van de Universiteit Gent en bekleedde ook lange tijd dit ambt aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tot haar onderzoeksgebieden behoren bilinguale lexicologie, taalpolitiek en natiegebonden taalvariatie. Zij is hoofdauteur van het rapport [Language Matters. Taalgebruik en taalbeleid aan de Vlaamse universiteiten](#) (KVAB standpunt 2022).

+++++

11u05 “Hoe internationaal is juridische taal?”

Pauline Schuyt (Academie voor Wetgeving & Overheidsjuristen en Universiteit Leiden)

Samenvatting: Met het recht wordt de samenleving geordend. Dat vraagt om specialistisch en genuanceerd juridisch taalgebruik. Door globalisering wordt de samenleving steeds internationaler: criminaliteit wordt grensoverschrijdend, er worden verdragen gesloten tussen verschillende Staten, technische innovaties leiden tot nieuwe juridische regels en er wordt op grote schaal internationaal zaken gedaan en grensoverschrijdend geprocedeerd. Vaak is de gemeenschappelijke taal waarmee juristen hierin samenwerken het Engels. Dat leidt tot de vraag in hoeverre deze ontwikkeling doorwerkt in de taal van de Nederlandstalige jurist.

Door globalisering wordt ook de Nederlandse taal internationaler en doorspekt met (o.a.) Engelse woorden. Ook dat zou invloed kunnen hebben op de juridische taal, zeker in het licht van de zogenaamde ‘Klare taalbeweging’, die tot doel heeft om het juridisch taalgebruik toegankelijk te maken voor de gehele samenleving. Wat betekenen deze ontwikkelingen voor het werk – en daarmee voor de taal - van de nationale jurist in bijvoorbeeld de rechtspraak en bij het maken van nationale wet- en regelgeving? En hoe kan daarop worden ingespeeld in de juridische opleidingen?

Pauline Schuyt is Rector-Directeur van de Academie voor Wetgeving & Overheidsjuristen. Zij is tevens hoogleraar Sanctierecht en Straftoemeting aan de Universiteit Leiden. Als jurist en Neerlandica houdt zij zich bezig met de vraag op welke wijze taal behulpzaam kan zijn als communicatiemiddel tussen juristen en niet-juristen - bijvoorbeeld in de motivering van beslissingen, bejegening door de overheid en het uitvoeren van wetgeving - en wat dat betekent voor het taalgebruik en de opleiding van juristen.

+++++

11u35-12.30 Stemmen uit de praktijk**Nele Bulckaert** (Directoraat Vertaling, [EESC/ CoR](#))

Spreekt over EU terminologie

Nele Bulckaert heeft Germaanse talen (Duits-Scandinavistiek) en meertalige communicatie gestudeerd. Na een aantal jaren als eindredacteur is ze in de vertaalwereld terechtgekomen. Sinds 2012 werkt ze voor de EU-instellingen, eerst als vertaler en later als terminoloog voor de Europese Commissie (DGT). Onlangs heeft ze de overstap gemaakt naar het directoraat Vertaling van het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's.

Kim Middel (namens [NUT](#) - vereniging van Nederlandstalige Universitaire Talencentra)

Spreekt over onderwijsterminologie

Kim Middel (1973) studeerde mediaevistiek, met aandachtsgebied Latijn en IJslands, en promoveerde op de ontwikkeling van IJslands nationale identiteit. Zij is vertaler IJslands, coördinator vertalingen aan het UT-talencentrum en voorzitter van de NUT-themagroep vertalingen.

Inez Vanoverschelde (coördinator vertalingen [Worel](#))

Spreekt over medische terminologie

Inez Vanoverschelde studeerde in 1991 af als licentiaat vertaler-tolk Duits/Spaans aan de toenmalige Katholieke Vlaamse Hogeschool te Antwerpen (nu KULeuven Antwerpen). Haar eindwerk handelde over *METAL – Machine Evaluation and Translation of Natural Languages* (Siemens). In haar carrière heeft ze diverse CAT tools intensief gebruikt. Zij was medeoprichter van *write! nv* (1992-1999), een bedrijf gespecialiseerd in technisch schrijven en vertalen voor o.a. de financiële sector, IT, bedrijfscommunicatie, verzekeringen. Van vertaler, daarna technisch schrijver, is zij geëvolueerd naar projectcoördinator van diverse vertaal- en communicatieprojecten. Sinds 2016 is zij actief als coördinator in de sector van Evidence Based Medicine, momenteel bij de vzw WOREL, Werkgroep Ontwikkeling Richtlijnen Eerste Lijn.

N.N.

+++++

13u50 Debat

Maria-Cornelia Wermuth is hoofddocent aan de subfaculteit Toegepaste taalkunde van de KU Leuven Campus Antwerpen. Zij doceert Duitse grammatica en terminologie en IT in de bachelor in toegepaste taalstudies en medische vertaling in de Master in de Vertaling. Haar belangrijkste

aandachtsgebieden zijn gespecialiseerde (medische) vertalingen, terminologie, vertaalhulpmiddelen en terminologische computertoepassingen, toegepaste cognitieve linguïstiek en framesemantiek.

+++++

14u30 Jaarlijkse rapportering werkzaamheden INT en presentatie van de terminologietool TermWerk

Frieda Steurs (directeur Instituut voor de Nederlandse Taal - INT), **Dirk Kinable** (Expertisecentrum Nederlandstalige Terminologie – ENT van het INT), **Kris Heylen** (onderzoeker Instituut voor de Nederlandse Taal - INT)

Samenvatting: Het Taalunieverdrag expliciteert het belang van terminologie in onze samenleving. De Nederlandse taal en cultuur moet in alle geledingen van de samenleving worden ondersteund. Terminologie wordt genoemd in artikel 4c van het verdrag: het streven naar een gelijke terminologie ten behoeve van wetgeving en officiële publicaties, en ook in artikel 5 e: het belang van het creëren van terminologische databanken voor verschillende sectoren.

Deze beleidslijnen worden vorm gegeven in het Expertisecentrum Nederlandstalige Terminologie. We rapporteren hier over de ontwikkelingen van dit expertisecentrum en de plannen voor 2024. De nieuwe website van het INT heeft een performante zoekmachine om snel en efficiënt alles over het Expertisecentrum Terminologie (ENT) te kunnen vinden. Het ENT wordt gestaag uitgebreid met nieuwe gegevens.

We brengen hier verslag uit over onze werkzaamheden, de ontwikkeling van een nieuwe softwaretool en de speerpunten in ons onderzoek, zo onder meer de medische en juridische terminologie.

Presentatie van de nieuwe terminologietool TermWerk.

Het INT heeft in overleg en met financiering van de Taalunie besloten om de eerder ontwikkelde applicaties *Termtreffer* en *Termbeheerder* in eigen beheer verder te ontwikkelen met het oog op het onderhoud en de verbetering van de applicaties op de lange termijn. Bovendien zal het gebruiksgemak verbeterd worden door beide toepassingen te integreren in één enkele webapplicatie. De stand van zaken zal worden gedemonstreerd.

Frieda Steurs is emeritus hoogleraar aan de KU Leuven, faculteit Letteren, campus Antwerpen. Zij is doctor in taalkunde met specialisatie in de computertaalkunde. Zij doet onderzoek op het vlak van computerondersteund vertalen, terminologiebeheer en meertalig documentbeheer en is lid van de onderzoekseenheid QLVL van de KU Leuven. Sinds 1 september 2016 is zij de directeur van het Instituut voor de Nederlandse Taal in Leiden (www.ivdnt.org). Zij was jarenlang president van Termnet (www.termnet.org) en is sinds 2018 secretaris-generaal van CIPL, het internationaal comité van linguïsten (<https://ciplnet.com/>). In 2022 ontving zij de Simon Stevinpenning voor haar onderzoek en werk voor de Nederlandstalige terminologie.

Dirk Kinable studeerde Germaanse filologie aan de KU Leuven. In 1986 trad hij toe tot het team redacteurs van het Woordenboek der Nederlandsche Taal, dat historisch Nederlands uit de periode 1500-1976 beschrijft, bij het toenmalige Instituut voor de Nederlandse Lexicologie in Leiden. Als

redacteur van het Algemeen Nederlands Woordenboek droeg hij vervolgens vanaf 2007 bij aan de lexicale beschrijving van hedendaags Nederlands. Sinds 2016, bij de oprichting van het Instituut voor de Nederlandse Taal, richt hij zich op de uitbouw van het Expertisecentrum Nederlandstalige Terminologie en de website ervan. Hij publiceert over lexicografie en onderzoek naar middeleeuwse teksten vanuit een lexicografische of terminologische invalshoek. (www.ivdnt.org)

Kris Heylen is verbonden aan het Instituut voor de Nederlandse Taal als onderzoeker en staat er mee in voor de ontwikkeling van *TermWerk*. Hij is tevens als gastdocent verbonden aan de KU Leuven, waar hij in de Master in de Taalkunde het vak *Lexicologie en morfologie* doceert en in de Master in het Vertalen het vak *Translation Technology and Terminology: Advanced*. Hij is ook copromotor van een doctoraatsonderzoek naar onderliggende dimensies in conceptverandering.

+++++

+++++